

Atlas Obscura

Atlas Obscura

JOSHUA FOER, DYLAN THURAS
& ELLA MORTON

TERRA

Een belangrijk bericht voor lezers

Hoewel de uitgever en schrijvers al het mogelijke hebben gedaan ten aanzien van de accuraatheid en tijdigheid van de informatie in dit boek, raden we de lezers sterk aan om de details te checken voor ze reisplannen maken. Informatie over de locatie en route kan veranderen; GPS-coördinaten zijn benaderingen en moeten ook als zodanig worden beschouwd. Als u ontdekt dat informatie verouderd of niet correct is, laat ons dat dan weten via info@unieboekspectrum.nl.

Atlas Obscura is geschreven voor het avontuur; lezers reizen op eigen risico en behoren alle lokale wetten te gehoorzamen. Sommige plekken die in dit boek zijn beschreven, zijn niet open voor publiek en kunnen alleen worden bezocht met de toepasselijke vergunningen. Noch de schrijvers, noch de uitgever zijn aansprakelijk of verantwoordelijk voor verlies, verwondingen of schade die volgens de reiziger volgt uit informatie of suggesties in dit boek.

.....

Copyright ©2016 Atlas Obscura, Inc.

Kaarten: Scott MacNeill

Illustraties: Sophie Nicolay

Gepubliceerd zoals overeengekomen met Workman Publishing Company, Inc.,
New York.

Eerst uitgegeven in de Verenigde Staten als *ATLAS OBSCURA: An Explorer's Guide to the World's Hidden Wonders*.

Art direction en design: Janet Vicario

Foto-onderzoek: Bobby Walsh en Melissa Lucier

Bijkomende illustraties: Jen Keenan

©2017 Nederlandse uitgave:

Uitgeverij TERRA

Terra maakt deel uit van TerraLannoo bv

Postbus 97

3990 DB Houten, Nederland

info@terralannoo.nl

www.terralannoo.nl

Boekverzorging: LINE UP boek en media bv

Vertaling: Jolanda Abbes, Linda Beukers, Lilian Eefting, Else van Keulen,

Astrid Werumeus Buning

Opmaak binnenwerk: Niels Kristensen

Omslag: Sander Pinkse Boekproductie B.V.

Eerste druk, 2017

ISBN 978 90 8989 733 6

NUR 500

Alle rechten voorbehouden. Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd, opgeslagen in een geautomatiseerd gegevensbestand, of openbaar gemaakt, in enige vorm of op enige wijze, hetzij elektronisch, mechanisch, door fotokopieën, opnamen, of enig andere manier, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever.

Het begin van geluk is gelegen in het begrip dat een leven zonder verwondering niet de moeite waard is geleefd te worden.

– Abraham Joshua Heschel

INHOUD

INLEIDING	ix
-----------------	----

EUROPA

Groot-Brittannië en Ierland	2
--	---

ENGELAND / IERLAND / NOORD-IERLAND
SCHOTLAND

West-Europa	22
--------------------------	----

BELGIË / DUITSLAND / FRANKRIJK / GRIEKENLAND
CYPRUS / ITALIË / NEDERLAND / OOSTENRIJK
PORTUGAL / SPANJE / ZWITSERLAND

Oost-Europa	74
--------------------------	----

BULGARIJE / ESTLAND / HONGARIJE / KROATIË
LETLAND / LITOUWEN / MACEDONIË / OEKRAÏNE
POLEN / ROEMENIË / RUSLAND / SERVIË / SLOWAKIJE
TSJECHIË

Scandinavië	99
--------------------------	----

DENEMARKEN / FINLAND / IJSLAND / NOORWEGEN
ZWEDEN

AZIË

Het Midden-Oosten	114
--------------------------------	-----

IRAN / IRAK / ISRAËL / JEMEN / LIBANON / PALESTINA
OMAN / QATAR / SYRIË / VERENIGDE ARABISCHE
EMIRATEN

Zuid- en Centraal-Azië	125
-------------------------------------	-----

AFGHANISTAN / BANGLADESH / INDIA
KAZACHSTAN / KIRGIZIË / NEPAL / PAKISTAN
SRI LANKA / TURKIJE / TURKMENISTAN

Oost-Azië	145
------------------------	-----

CHINA / HONGKONG / TAIWAN / JAPAN
NOORD-KOREA / ZUID-KOREA

Zuidoost-Azië	168
----------------------------	-----

BRUNEI / CAMBODJA / INDONESIAË / LAOS / MALEISIË
MYANMAR / FILIPPIJNEN / SINGAPORE / THAILAND
VIETNAM

AFRIKA

Noord-Afrika	186
---------------------------	-----

EGYPTE / LIBIË / MAROKKO / MAURITANIË / SOEDAN /
TUNESIË

West-Afrika	196
--------------------------	-----

BENIN / BURKINA FASO / GABON / GHANA /
KAMEROEN / MALI / NIGER / NIGERIA / SENEGAL /
SIERRA LEONE / TOGO

Centraal-Afrika	206
------------------------------	-----

CENTRAAL-AFRIKAANSE REPUBLIEK / DEMOCRATISCHE
REPUBLIEK CONGO / REPUBLIEK CONGO / TSHAAD

Oost-Afrika	208
--------------------------	-----

ETHIOPIË / KENIA / TANZANIA / ZUID-SOEDAN

Zuidelijk Afrika	213
-------------------------------	-----

ANGOLA / MALAWI / NAMIBIË / SWAZILAND
ZAMBIA / ZIMBABWE / ZUID-AFRIKA

Eilanden in de Indische en Zuid-Atlantische Oceaan	220
---	-----

MADAGASKAR / SEYCHELLEN / SINT-HELENA,
ASCENSION EN TRISTAN DA CUNHA

OCEANIË

Australië	226
------------------------	-----

Nieuw-Zeeland	240
----------------------------	-----

Eilanden in de Grote Oceaan	245
--	-----

FIJI / MARSHALLEILANDEN / MICRONESIA
NAURU / PALAU / PAPOEA-NIEUW-GUINEA / SAMOA
SALOMONSEILANDEN / VANUATU

CANADA

Westelijk Canada 256

ALBERTA / BRITS-COLUMBIA / MANITOBA
NORTHWEST TERRITORIES / NUNAVUT
SASKATCHEWAN / YUKON

Oostelijk Canada 267

NEWFOUNDLAND EN LABRADOR / NOVA SCOTIA
ONTARIO / PRINS EDWARDEILAND / QUEBEC

VERENIGDE STATEN

Westkust 276

CALIFORNIË / OREGON / WASHINGTON

Four Corners en het Zuidwesten 296

ARIZONA / COLORADO / NEVADA / NEW MEXICO
TEXAS / UTAH

Great Plains 311

IDAHO / KANSAS / MONTANA / NEBRASKA
NORTH DAKOTA / OKLAHOMA / SOUTH DAKOTA
WYOMING

Het Midwesten 319

ILLINOIS / INDIANA / IOWA / MICHIGAN
MINNESOTA / MISSOURI / OHIO / WISCONSIN

Het Zuidoosten 338

ALABAMA / ARKANSAS / FLORIDA / GEORGIA
KENTUCKY / LOUISIANA / MISSISSIPPI
NORTH CAROLINA / SOUTH CAROLINA / TENNESSEE
VIRGINIA

De Mid-Atlantische staten 353

DELAWARE / MARYLAND / NEW JERSEY
NEW YORK / PENNSYLVANIA / WASHINGTON, DC
WEST VIRGINIA

New England 366

CONNECTICUT / MAINE / MASSACHUSETTS
NEW HAMPSHIRE / RHODE ISLAND / VERMONT

Alaska en Hawaii 376

LATIJSN-AMERIKA

Zuid-Amerika 383

ARGENTINIË / BOLIVIA / BRAZILIË / CHILI
COLOMBIA / ECUADOR / PERU / URUGUAY
VENEZUELA

Mexico 412

Centraal-Amerika 420

BELIZE / COSTA RICA / EL SALVADOR / GUATEMALA
HONDURAS / NICARAGUA / PANAMA

Caribische Eilanden 426

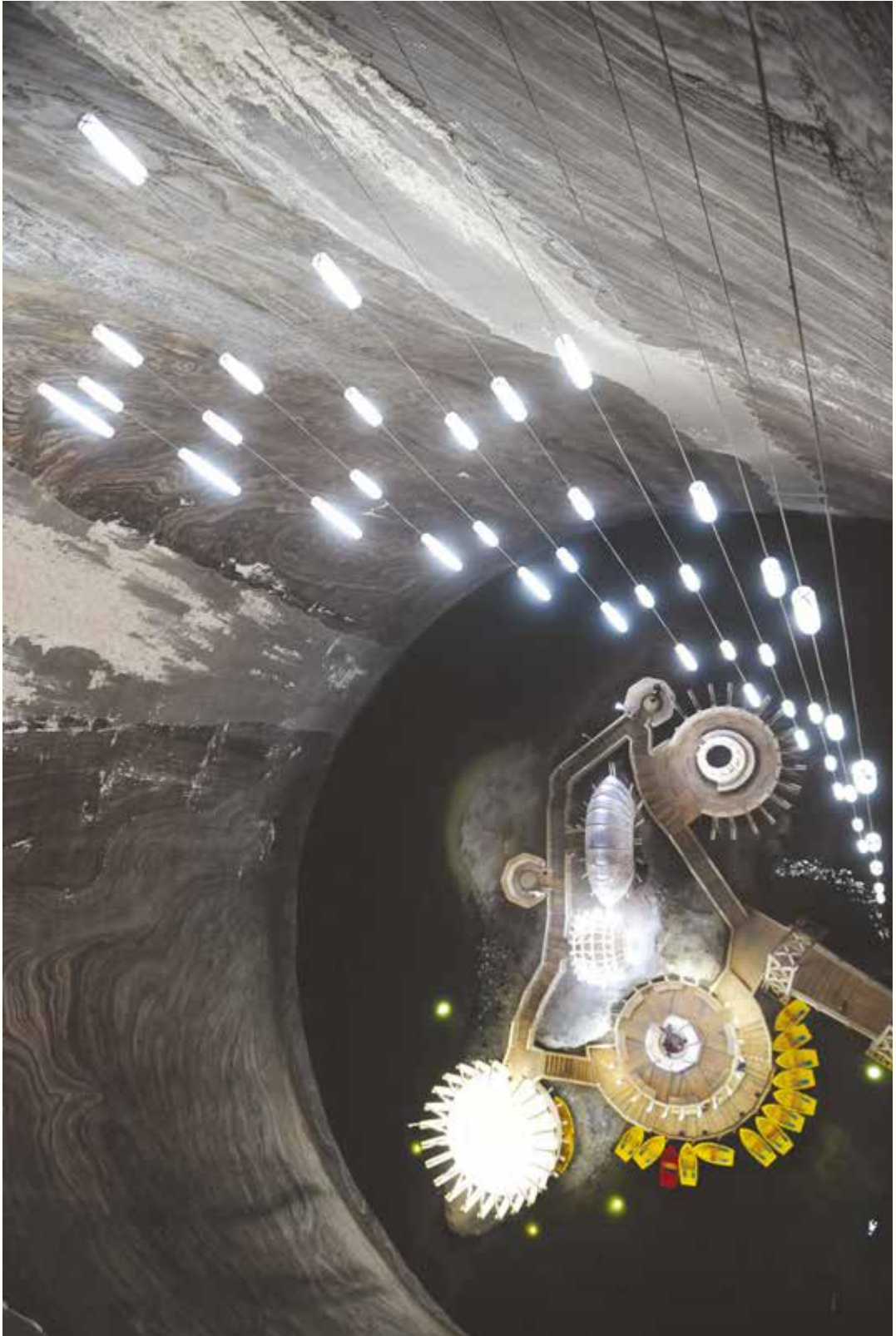
BAHAMA'S / BERMUDA / KAAIMANEILANDEN
CUBA / DOMINICA / DOMINICAANSE REPUBLIEK
GRENADA / HAÏTI / JAMAICA / MARTINIQUE /
MONTERRAT / PUERTO RICO / ST. KITTS EN NEVIS
ST. MAARTEN / TRINIDAD EN TOBAGO
ST. VINCENT EN DE GRENADINES

ANTARCTICA 443

WOORD VAN DANK 452

REGISTER 453

FOTOVERANTWOORDING 469

Meer dan 100 m onder de oppervlakte dobberen roeiboten in een meer in de Roemeense Turda-zoutmijn. Het is nu een ondergronds attractiepark, maar van de 11e eeuw tot de jaren 1930 produceerde de mijn onafgebroken zout. Pagina 89.

INLEIDING

Toen we in 2009 begonnen met *Atlas Obscura*, wilden we een catalogus maken van alle plaatsen, mensen en dingen die ons gevoel van verwondering inspireren. Een van de auteurs had vlak daarvoor twee maanden door de hele VS gereden om kleine musea en excentrieke kunstprojecten van zonderlingen op te sporen. De andere stond op het punt een jaar lang door Oost-Europa te reizen. We wilden de bijzondere, onbekende plekken ontdekken die nauwelijks in traditionele gidsen staan – het soort bestemming dat ons gevoel voor wat mogelijk is vergroot, maar dat we nooit hadden gevonden zonder een tip van een ingewijde. In de loop der jaren hebben duizenden mensen over de hele wereld ons geholpen bij dit gezamenlijke project door items aan de Atlas toe te voegen. Dit boek vertegenwoordigt slechts een fractie van wat onze gemeenschap heeft opgediept.

Hoewel *Atlas Obscura* lijkt op een reisgids, is het in werkelijkheid iets anders. De website en dit boek vormen een soort rariteitenkabinet van plaatsen die zowel de 'wonderlust' als de reislust willen inspireren. Veel van de plekken in dit boek zijn helemaal geen toeristische attracties en moeten ook niet als zodanig worden beschouwd. Andere plekken zijn zó afgelegen, op zó'n verraderlijke plek of (in ieder geval in één geval) zó diep onder de oppervlakte dat maar weinig lezers ooit in staat zullen zijn ze te bezoeken. Maar hier worden ze genoemd, al die plekken die deze wonderbaarlijke planeet met ons delen.

Dit boek zou nooit hebben bestaan zonder de onvergelykbare en onvermoeibare Ella Morton, die de laatste vier jaar onderzoek heeft gedaan, heeft geschreven en het fysieke object heeft vervaardigd dat je nu in handen hebt. Het boek zou ook niet bestaan zonder onze ongelofelijke gemeenschap van gebruikers, onderzoekers en medewerkers. Iedereen die een plek aan de Atlas toevoegde, iets aanpaste of een foto stuurde: jullie zijn allemaal coauteurs. Bedankt. Hoewel we de accuraatheid van elk feit op deze pagina's hebben geprobeerd te checken, is het niet verstandig een vliegticket te boeken voor je zelf onafhankelijk onderzoek hebt verricht. Of doe het wel! Maar bereid je goed voor op een avontuur.

Wij vragen onszelf vaak af hoe groot een werkelijk allesomvattend compendium van de wereldwonderen en rariteiten uiteindelijk mag zijn. De rendabiliteit van het drukken en de afmetingen van de pagina's beperken de mogelijkheden van wat we in het boek kunnen zetten. Maar zelfs onze website, die deze beperkingen niet heeft, kan nooit compleet zijn. De *Atlas Obscura* die net zo veelomvattend is als de wereld zelf moet nog geschreven worden, omdat verwondering overal gevonden kan worden, als we er open voor staan ernaar te zoeken.

Joshua Foer en Dylan Thuras
Medegrondleggers van *Atlas Obscura*

Europa

Groot-Brittannië en Ierland

ENGELAND / IERLAND / NOORD-IERLAND

SCHOTLAND

West-Europa

BELGIË / DUITSLAND / FRANKRIJK / GRIEKENLAND

CYPRUS / ITALIË / NEDERLAND / OOSTENRIJK / PORTUGAL

SPANJE / ZWITSERLAND

Oost-Europa

BULGARIJE / ESTLAND / HONGARIJE

KROATIË / LETLAND / LITOUWEN / MACEDONIË / OEKRAÏNE

POLEN / ROEMENIË / RUSLAND / SERVIË / SLOWAKIJE / TSJECHIË

Scandinavië

DENEMARKEN / FINLAND / IJSLAND

NOORWEGEN / ZWEDEN

ENGELAND

DE ZILVEREN ZWAAN

NEWGATE, DURHAM

Deze akelig levensechte, muzikale automaton uit de jaren 1770 stelt een zwaan op ware grootte voor die op een vijver van glazen buizen drijft. Drie klokwerkmechanismen spelen een kalmerend klokkenspelmuziekje van 40 seconden. De zwaan beweegt zijn nek heen en weer om zijn veren glad te strijken voor hij met zijn snavel een visje uit de vijver pakt.

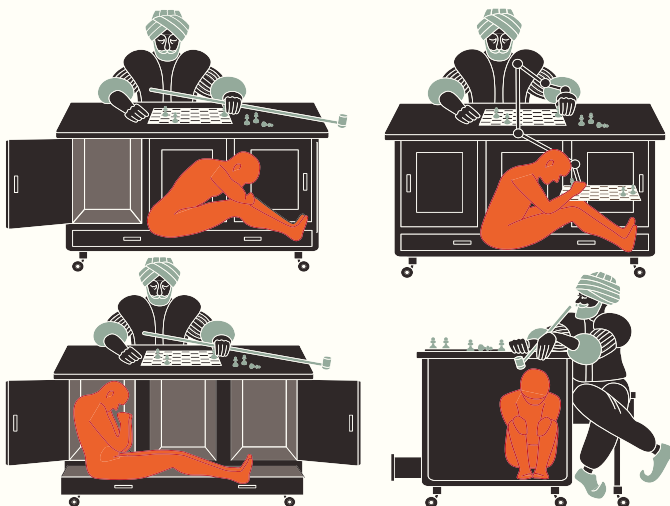
Hij werd voor het eerst tentoongesteld in het Mechanical Museum van de Britse juwelier James Cox. Verzamelaar John Bowes kocht de zwaan in 1872 en nu staat hij in het Bowes Museum, een Frans kasteeltje in Noord-Engeland.

Bowes Museum, Newgate. Een curator geeft elke dag om 14.00 uur een demonstratie. Het Bowes Museum ligt op 27,4 km van het treinstation van Darlington, een treinreis van 2,5 uur vanaf Londen. Er gaan bussen van het station naar het museum.

📍 54.542142 📞 1.915462 ➔

➔ Lopende, etende en bewegende apparaten

Automatons – mechanische figuren die griezelig echt bewegen – bestaan al eeuwen, maar waren op hun hoogtepunt in de 18e en 19e eeuw.

De Turk had een menselijke minicontroller.

De Turk uit 1770 was een van de meest indrukwekkende: een mechanische man met tulband die schaakte tegen wie maar wilde. Het apparaat reisde de hele wereld over en speelde tegen Napoleon Bonaparte en Benjamin Franklin. Begin 19e eeuw verbijsterde de Turk het publiek met zijn kennelijke intelligentie en vaardigheden; sceptici waren gefrustreerd omdat ze een truc vermoedden.

Uiteindelijk ontdekten scherpe waarnemers – zoals Edgar Allan Poe, die de Turk in 1835 in Virginia zag – het geheim: er zat iemand in. In het kastje onder het schaakbord zat een schaakmeester geperst die bij kaarslicht zijn zetten plaatste door met hendels de arm van de Turk te bewegen. Hij hield de zetten op zijn eigen bord bij. De Turk was niets meer dan bedrog.

Terwijl de Turk zijn tegenstanders frustreerde, brachten echte automatons

toeschouwers in verrukking met hun realistische bewegingen. De eend, een creatie van Jacques de Vaucanson uit 1739, sloeg met zijn vleugels, bewoog zijn kop, at graan en poept kort daarna. Het verteringsproces was niet authentiek – in het achterste van de eend zat een voorraadje drollen die vielen als er een bepaalde hoeveelheid graan was ‘gegeten’ – maar het was de eerste stap naar een echte eetmachine, zo hoopte De Vaucanson.

Pierre Jaquet-Droz en zijn twee zonen werkten vanaf 1768 zes jaar aan de muzikant, de tekenaar en de schrijver, drie poppen die nu in het Zwitserse Kunsthistorisch Museum staan. De muzikante speelt op een orgel. Haar ademhaling wordt nagebootst door het rijzen en dalen van de borst en haar lichaam beweegt als een pianist in vervoering. De tekenaar en de schrijver gaan identiek gekleed in kanten

blouses, goudsatijnen broeken en roodfluwelen jassen en zitten elk aan een bureau. De tekenaar tekent afwisselend vier voorgeprogrammeerde figuren, zoals Lodewijk XV en een hond. De schrijver doopt een ganzenveer in inkt en schrijft teksten tot 40 karakters.

Eind 19e eeuw waren het vooral ‘stoommannetjes’. Het begon met het model uit 1868 van de 22-jarige Zadoc Dederick uit New Jersey: een man van 2,36 m met een hoge hoed op die een rijtuig trok. In zijn lijvige torso wekte een boiler genoeg kracht op om hem stap voor stap vooruit te stuwen.

De versie van de Canadees George Moore (1893) had geen rijtuig, was 2 m lang en leek op een middeleeuwse ridder. Uit een neusgat stak een uitlaatpijp, waardoor het leek alsof hij stoom ademde als hij liep. Eén cruciale factor beperkte hem in zijn bewegingen: omdat hij vastzat aan een horizontale steunarm, kon hij alleen maar rondjes lopen.

Tipu's tijger is een nette weergave van de onmin tussen de inwoners van India en hun 18e-eeuwse Britse kolonisten. Het is een speeltuig uit India dat werkt met een slinger. Het speeltje, nu in het Victoria & Albert Museum, is een tijger die een hulpeloze Britse officier verscheurt. Na een draai aan de slinger gaat de linkerhand van de man zwak omhoog in een poging zijn gezicht tegen de aanval te beschermen. Als de hand op en neer beweegt, wordt er lucht door twee paar blaasballen geblazen. De geluiden die eruit komen – beestachtig gegrom en de kreten van een man in doodsnood – laten geen twijfels bestaan over wie de worsteling wint.

Tipu's tijger, halverwege de maaltijd vereeuwigd.

DE GIFTUIN

ALNWICK, NORTHUMBERLAND

Wanneer je de giftuin van Alnwick bezoekt, moet een gids de poort van het slot doen. De poort is versierd met een zorgwekkende boodschap: 'Deze planten kunnen doden.'

De 16e-eeuwse giftuinen van Padua, waar de Medici's planten smeedden om de levens van hun koninklijke vijanden tot een schuimbekkend einde te brengen, inspireerden in 2005 de hertogin van Northumberland tot haar tuin vol giftige of bedwelmende planten.

De hertogin, Jane Percy, is een ongewone beschermvrouw. In 1995 werd haar man onverwachts de twaalfde hertog van Northumberland na de dood van zijn broer en kregen ze Alnwick Castle. Toen ze door de tuinen zwierf, besloot de hertogin een overgroeid, verwaarloosd deel te transformeren in iets wat zowel traditioneel als gevaarlijk was. De giftuin heeft zich nu genesteld tussen 5,5 ha groen dat al bezaaid was met watersculpturen, een kersenboomgaard, een labyrint van bamboe en een boomhut.

In de zorgvuldig beheerde tuin staan zo'n 100 planten met een stimulerende, vergiftigende, ziekmakende of dodelijke werking. Gidsen gaan in detail in

op de gevaarlijke eigenschappen en hanteren strenge regels. Planten als papaver en cannabis, hallucinerende paddenstoelen en dodelijke strychnine zien er onschuldig uit. Vanwege het gevaar van deze flora (aanraken leidt soms al tot ziekte of de dood) groeien sommige achter slot en grendel. De tuin wordt 24 uur per dag bewaakt.

Denwick Lane, Alnwick. De tuin is open van maart tot oktober.

📍 55.414098 📞 1.700515

Het strychnine in *Strychnos nux-vomica* kan ernstige misselijkheid, schuimbekken, stuip trekkingen en de dood veroorzaken.

Bij inname kan het lelietje-van-dalen leiden tot buikpijn, braken, vertraging van het hart en onscherp zicht.

Met Psilocybine-paddenstoelen kun je euforie, een ander tijdsbesef en zweverige beelden ervaren.

Socrates stierf door de *Connie macalatum*, beter bekend als dollekervel.

DE TUNNELS VAN WILLIAMSON

LIVERPOOL, MERSEYSIDE

Tussen 1810 en 1840 groef een legertje arbeiders een groot ondergronds netwerk uit onder Liverpool op bevel van de excentrieke rentenierende tabaksfabrikant Joseph Williamson. Het doel van de tunnels blijft onduidelijk. Men zegt dat Williamson in het einde der tijden geloofde en dat de tunnels bedoeld waren voor hemzelf en zijn familie als het Armageddon aanbrak. Mildere bronnen schilderen Williamson af als een onbaatzuchtige weldoener die slechts werk verschaftte voor de vele mannen die waren teruggekeerd van de napoleontische oorlogen. Dat de man zijn arbeiders opdroeg de pas gegraven tunnels in te metselen maakt het mysterie alleen maar groter.

Het ondergrondse project stopte toen Williamson in 1840 overleed. De tunnels raakten vol met water, puin en afval. Ze bleven een bouwval, tot de jaren 1990 toen lokale vrijwilligers samenkwamen om de plek op te graven en de tunnels te openen voor publiek. Een deel wordt nu spectaculair verlicht en is te bezichtigen.

Williamson Tunnels Heritage Centre, The Old Stable Yard, Smithdown Lane, Liverpool. 📍 53.403801 📞 2.958444

DE GEKETENDE BOEKEN VAN HEREFORD CATHEDRAL

HEREFORD, HEREFORDSHIRE

Deze kathedraal kent twee middeleeuwse wonderen: een geketende bibliotheek van zeldzame boeken en een van de oudste wereldkaarten.

Voor de komst van de boekdrukkunst waren boeken over recht en religie in de middeleeuwen zeer zeldzaam en waardevol. Om ze tegen diefstal te beschermen werden de boeken in Hereford Cathedral vastgeketend aan bureaus, preekstoelen en studeertafels.

De geketende bibliotheek stamt uit 1611 toen een collectie handgeschreven en handgebonden boeken naar de Mariakapel verplaatst werd. De meeste delen uit de verzameling zijn aankopen die dateren uit de 12e eeuw. Het oudste boek, het gospelboek van Hereford, stamt uit ongeveer het jaar 800.

Op de middeleeuwse wereldkaart staan drie continenten: Europa, Azië en Afrika. In de periferie van deze continenten, die toen nog ontdekt moest worden, zwerven vuurspuwende draken, mannen met

hondenkoppen, mensen die overleven op slechts de geur van appels en de Monocoli, mythische wezens die schuilen onder hun reusachtige voeten als de zon te fel is.

De kaart van 1,5 m bij 1,4 m stamt uit ongeveer 1300 en is geografie, geschiedenis en religieus leer-middel tegelijk. De kaartenmaker, niet gehinderd door een gebrek aan informatie over de Aziatische en Afrikaanse geografie, vulde op basis van mythologie, geruchten en fantasie de gaten op. Daarom hebben de Ethiopiërs vier ogen.

5 College Cloisters, Cathedral Close, Hereford. De kathedraal ligt op 3,5 uur met de trein van Londen en op 15 minuten lopen van het treinstation in Hereford. **N 52.053613 W 2.714945**

OOK IN NOORD-ENGELAND

Steeley Magnesite

Hartlepool · Deze verlaten chemische fabriek aan de Noordzee is een fotogenieke industriële ruïne.

De heilige stenen van Beverley

Beverley · Een veilige haven voor criminelen. De stenen markeren een heilige plek waar de middeleeuwse kerk onderdak gaf aan dieven en bandieten.

DE MECHANISCHE KLOK VAN SALISBURY CATHEDRAL

SALISBURY, WILTSHIRE

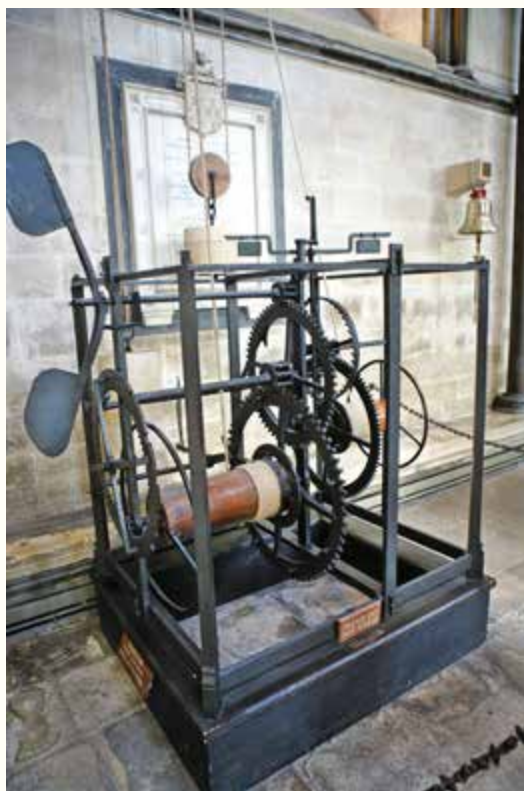
Het mechanische uurwerk van Salisbury Cathedral is oud, maar hoe oud weet nog steeds niemand. De exacte datum is van groot belang: als het is gebouwd in 1386 – zoals veel klokkenmakers geloven – is het het oudste werkende uurwerk ter wereld.

Het uurwerk zonder wijzerplaat leerde Salisbury de beginselen van standaarduren en verving het tijdperk van de seizoensgebonden zonnewijzer. De bel luidde elk uur en herinnerde de stedelingen eraan om de dienst bij te wonen. Ook kreeg elke dag hierdoor een betrouwbare structuur.

Nadat het opnieuw was ontdekt in de toren van de kathedraal, werd het uurwerk in 1928 uit elkaar gehaald en gerestaureerd. Hoewel het niet meer slaat, functioneert het uurwerk nog net zo als meer dan 600 jaar geleden: het tikt de uren weg in de noordelijke zijbeuk van het schip.

Salisbury Cathedral, 33 The Close, Salisbury. 90 minuten met de trein vanaf het Waterloo-station in Londen. De kathedraal is op 10 minuten lopen van het station in Salisbury. **N 51.064933 W 1.797677**

Het 600 jaar oude uurwerk van Salisbury is misschien wel de oudste werkende klok ter wereld.

George Merryweathers bloedzuigers die het weer voorspelden waren eerder charmant dan accuraat.

DE STORMVOORSPELLER

OKEHAMPTON, DEVON

De arts George Merryweather had een passie voor bloedzuigers. Volgens Merryweather beschikten de enge wormen over menselijke instincten, kenden ze de lege pijn van eenzaamheid en konden ze het weer voorspellen. Dit bracht hem op het idee van een apparaat dat volgens hem de meteorologie zou veranderen.

In 1851 onthulde Merryweather zijn stormvoorspeller op de Wereldtentoonstelling in Londen. Nadat hij gezien had hoe opgewonden zoetwaterbloedzuigers werden als er een zware storm dreigde, bedacht de dokter een apparaat dat het weer voorspelde met bloedzuigers. Het ding leek op een kleine draaimolen, maar in plaats van de gebruikelijke paardjes stonden er nu glazen flessen met in elk een bloedzuiger. Bij een naderende storm kropen de wezens naar boven in de fles en raakten een draad aan die was verbonden met een bel.

Merryweathers uitvinding sloeg niet aan. Zijn visie waarin de Britse regering in het hele land stormvoorspellers zou plaatsen, bleef een fantasie. Zijn uitvinding leeft echter voort in een reconstructie die prominent aanwezig is in het Barometer World Exhibition Museum in Devon. (Een andere stormvoorspeller staat in het Whitby Museum in Noord-Yorkshire.)

Quicksilver Barn, Merton, Okehampton. Het museum is open op afspraak.

📍 50.891854 📞 4.095316

OOK IN ZUIDWEST-ENGELAND

De grootste kas ter wereld

St. Austell · In de enorme koepels van het Eden Project staan kunstmatige biomen met meer dan een miljoen plantensoorten.

De verloren tuinen van Heligan

St. Austell · Een 400 jaar oude tuin met fantasiebouwwerken die na jaren van verwaarlozing prachtig zijn gerestaureerd.

Museum of Witchcraft and Magic

Boscastle · De grootste collectie ter wereld van occulte en hekserijartefacten, inclusief gedroogde katten.

Een verhuisd huis

Exeter · Een huis in tudorstijl van 21 ton, uit de 16e eeuw, is in 1961 70 m verplaatst op dikke ijzeren rails om plaats te maken voor een nieuwe weg.

Cheddar Man and Cannibals Museum

Cheddar · Museum over leven, dood en kannibalisme in prehistorisch Engeland.

HET LUXUEUZE KUSTFORT NO MAN'S LAND

GOSPORT, HAMPSHIRE

Op kaarten staat slechts een kleine, naamloze stip in de Solent-straat tussen Engeland en het Isle of Wight, maar achter de nietige omvang op de kaart gaat de dramatische geschiedenis van het fort No Man's Land schuil.

Het fort werd eind 19e eeuw gebouwd om de Engelse kust te beschermen tegen een Franse invasie die nooit kwam. Er was plaats voor 80 soldaten en 49 kanonnen.

Het 61 m brede fort stond decennialang leeg en het ministerie van Defensie ontmantelde het in de jaren 1950. Toen de overheid het in 1963 probeerde te verkopen, waren er geen kopers. In de jaren 1990 werd het verlaten fort verbouwd tot luxehotel, met twee helipads, 21 slaapkamers, een daktuin en restaurants. In het deel van het fort dat onder water stond, werd een verwarmd zwembad aangelegd. Ondanks het comfort en de privacy werd het nooit een succes.

In 2004 kocht projectontwikkelaar Harmesh Pooni No Man's Land voor ongeveer \$ 9 miljoen, met de bedoeling het voor speciale gelegenheden te verhuren. Helaas zorgde verontreinigd water in het hotelzwembad voor een uitbraak van de veteranenziekte. Geconfronteerd met financiële ondergang en het mogelijke verlies van het eiland koos Pooni voor

Nu ook voor verjaardagen met een laserthema.

een extreme benadering. Hij bedekte de helipads met omgekeerde tafels, greep zijn sleutels en sloot zich op in het fort. Na een aanhoudende impasse werd hij begin 2009 eindelijk uitgezet.

In maart 2009 werd No Man's Land verkocht voor de spotprijs van \$ 1,36 miljoen aan Swanmore Estates Ltd. op Gibraltar. Het fort is sindsdien een locatie voor bruiloften en bedrijfsuitjes. Opvallende kenmerken zijn een sauna, een cabaretclub en een lasergame-arena in een van de voormalige kruitopslagplaatsen.

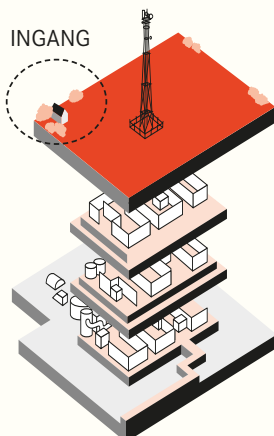
De Solent bevindt zich 2,3 km ten noorden van het Isle of Wight. 📍 50.739546 📞 1.094995

DE NUCLEAIRE BUNKER VAN KELVEDON HATCH

KELVEDON HATCH, ESSEX

Nu niet langer verborgen – borden wijzen naar een ‘geheime nucleaire bunker’ – maar deze ondergrondse schuilkelder werd in 1953 gebouwd om heimelijk honderden man Brits militair en civiel personeel op te vangen bij een nucleaire aanval.

Je kwam er via een onopvallende bungalow in de bossen. De bunker had airconditioning en verwarming, zijn eigen watertoevoer en generatoren. Ook was hij uitgerust met radioapparatuur en

Onder de onopvallende bungalow ligt meer dan je denkt.

beveiligde telecommunicatiesystemen.

Na de val van de USSR werd de

bunker een museum. Tegenwoordig hangen de gangen vol met stofige oude telefoons, geigertellers en kaarten. In een paar kamers staan gehavende winkelpoppen met goedkope pruiken – sommige met grijnzende maskers van de voormalige premiers Margaret Thatcher en John Major – in verschillende poses om het leven in de bunker bij een aanval te laten zien.

Crown Buildings, Kelvedon Hall Lane, Kelvedon Hatch. De trein van Londen naar Brentwood doet er 1,5 uur over. Daarna 20 minuten met de taxi. ☎ 51.671743

📍 0.256569

Vóór de radar luisterden deze enorme betonnen ‘oren’ naar naderende vijandige vliegtuigen.

DE GELUIDSSPIEGELS VAN GREATSTONE

GREATSTONE, KENT

Als onderdeel van de landelijke verdedigingsstrategie na WO1 bouwde Groot-Brittannië drie enorme betonnen akoestische spiegels aan de zuidoostkust van Engeland om het geluid op te vangen van vliegtuigen in de verte. Ze werkten vooral als reusachtige oren. Het trio reflectoren kon ongeveer 15 minuten van tevoren waarschuwen voor een luchtinvasie door de geluidsgolven over het Engelse Kanaal te vergroten en ze op microfoons te richten. Een bediener in een hokje vlakbij luisterde aandachtig naar het doorgeseinde signaal met een stethoscoopachtige koptelefoon.

Op de Greatstone-locatie staan drie verschillende reflectoren, waaronder een gebogen muur van 61 m, een parabolische schotel van 9 m hoog en een smalle schotel van 6 m.

Dungeness National Nature Reserve, naast Dungeness Road, Romney Marsh. ☎ 50.956111 ☎ 0.953889

OOK IN ZUIDOOST-ENGELAND

De kleine kapel

Guernsey · Een van de kleinste kapellen ter wereld, fijntjes versierd met stenen, kiezels, gebroken porselein en glas.

De schelpengrot van Margate

Margate · Ontdekt in 1835. Deze ondergrondse doorgang van onbekende ouderdom is bedekt met ontwerpen in zeeschelpen.

Bovenaanzicht van de forten, die met elkaar waren verbonden door bruggen.

Let op, H.G. Wells: daar zijn je roestige indringers.

DE MARINEFORTEN VAN MAUNSELL

MONDING THEEMS, VOOR DE ENGELSE OOSTKUST

Als robot-bewakers op stelten rijzen ze op uit het water. De forten in de monding van de Theems ten oosten van Londen zijn roestende overblijfselen uit de donkerste dagen van WO II. Als onderdeel van het Theems-verdedigingsnetwerk werden de torenforten in 1942 gebouwd als luchtafweerschut tegen Duitse luchtaanvallen. Elk van de drie originele forten bestond uit zeven gebouwen op stelten rondom een centrale commandotoren. Er zijn er nog twee: Red Sands Fort en Shivering Sands Fort.

Na de oorlog werden de forten ontmanteld. In de jaren 1960 begonnen radiopiraten clandestiene radiostations in de overgebleven forten. In 1966 stierf Reginald Calvert, manager van het piratenstation Radio City, in een gevecht met de eigenaar van het rivaliserende Radio Caroline, Oliver Smedley. Het jaar erop maakte nieuwe Britse wetgeving radio-omroepen voor de kust illegaal, waardoor de piraten werden verdreven en de forten verlaten achterbleven.

Probeer niet zelf de vervallen forten te bezoeken.

Ze kunnen per boot worden bezichtigd of op een heldere dag via Shoeburyness East Beach.

N 51.361047 O 1.024256

Een muziekstuk dat 1000 jaar duurt, gecomponeerd voor Tibetaanse klankschalen, speelt tot 2999 op Trinity Buoy Wharf.

LONGPLAYER

LONDEN

Geen tijd voor Longplayer als je in Londen bent? Geen nood. De muzikale compositie speelt nog bijna 1000 jaar in de oude vuurtoren aan de Trinity Buoy Wharf. Longplayer bestaat uit zes korte opnames voor Tibetaanse klankschalen die zo zijn gecombineerd dat de variaties zich nooit herhalen in het millennium dat het lied wordt afgespeeld. Het spel begon op 31 december 1999 en zal volgens planning

eindigen in de laatste seconden van 2999. Je hebt dus nog even de tijd.

De hoeders van het project hebben de Longplayer Trust opgericht om te bedenken hoe de muziek levend kan worden gehouden met het oog op de technologische en sociale veranderingen die de komende tien eeuwen zullen plaatsvinden.

64 Orchard Place, Londen. Open in de weekends. De dichtstbijzijnde metrohalte is Canning Town. Luister ook naar een livestream op longplayer.org. N 51.508514 O 0.008079

OOK IN LONDEN

De diepe schuilkelder in Clapham North

Londen · Een verlaten schuilkelder uit WO II en de enige van de acht diepe schuilkelders die nooit is gebruikt.

Fleet, de verloren rivier

Londen · De grootste ondergrondse rivier van Londen stroomt nu door het riool. Je kunt de Fleet horen stromen door een rooster voor de pub Coach and Horse aan Ray Street, Clerkenwell.

Grant Museum of Zoology

Londen · Een universiteitscollectie met gehalveerde hoofden, uitgestorven dieren en een spaarzaam verlichte nis met microscopplaatjes.

Sir John Soane's Museum

Londen · Rommelige en verbluffende verzameling etnografische voorwerpen in het huis van de excentrieke 18e-eeuwse Engelse architect John Soane.

De tempel van Mithras

Londen · De gerestaureerde overblijfselen van een Romeinse tempel gewijd aan de mysterieuze oude Mithrascultus. Meest opvallende van alle 20e-eeuwse Romeinse ontdekkingen in Londen.